

A 91694

SZEK

ADY ENDRE

A TIZMILLIÓS KLEOPÁTRA

ÉS EGYÉB TÖRTÉNETEK

BUDAPEST

LAMPEL R. KK. (WODIANER F. ÉS FIAI) R. T.
KÖNYVKIADÓVÁLLALATA

A

91694

A TIZMILLIÓS KLEOPÁTRA.

Finom grófkisasszonyok illatos nyájában élt immár harmadik éve Gutberger Kleopátra. Nálánál különösebb székeség nem akadhatott a nagy, zavaros Bécsben. A német, a morva s másfajta kontesztek, baroneszek között neki lehetett legkékebb a vére, neki, Gutberger Kleopátrának, a szomoru kis, szőke bakfisnak, ki nem volt kontesz, sem baronesz. A nagyon előkelő, parfümös és ostoba nevelő-intézetbe miért is kellett becsempészni Gutberger Kleopátrát? Óh, miért is kellett? Miért nem nyugodhatott pőfékelő szerénységben nyiri Gutberger Zsolt úrnak tíz milliója? Nem tudja és nem fogja tudni soha senki. Emberi cselekedeteknek titka mélyen szokott feküdni az időben s régen elmulott, elhasznált és elporladt véredények őrzik minden élő ember fátumát.

A Gutberger Zsolt tíz milliója bekopogtatott a bécsi, előkelő, parfümös palotába és Kleopátra tegezhetette a német, a morva s a másfajta grófleányokat. Azok pedig gyűlöltek ezt a bájos, szomoru, különös kis székeséget. Suttogva parázslott ez a nagy gyűlölet, mert az előkelő tanító hölgyek és urak a Kleopátra pártján voltak. A tíz millió kegyes tíz millió volt s nyiri Gutberger Zsolt legalább tízszer annyit fizetett Kleopátraért, mint a mediatizált Zedvitz-Hoch herczeg a maga szeplős, köhögős

princzesz-leányáért. Kleopatra e zárt, rózsás-kertű, bécsi palotában ez új buta epocha halvány szimbolumának tetszett. Hiába zárkóznak el a rablólovagok czímeres ivadékai. A polgári milliók nyomukban vannak mindenütt s például Gutberger Zsolt a maga porontyát akárhova be tudja vonultatni tíz milliójának ostromával. Ezt jelentette Kleopátra.

A finom grófkisasszonyok sok mindent beszéltek. Az egyik borzongva mondotta el ama gyanúját, hogy Kleopátra nagyapja még zsidó volt. Magyar marhakereskedőknek sejtette a Gutbergereket egy horvátországi furcsa nevű, tarkavérű baronesz.

— Nem, nem — tiltakozott egy kopott, magyar gróf-katona protekciós leánya. — Én hallottam a Gutbergerekről. Valóban izraeliták voltak valaha ők. Ám a Kleopátra anyja már vérbeli római katolikus. Egy koldus skriblernek a leánya, a ki nem él már.

— De hogy lehet olyan gazdag ilyen rongy népesség! — sipította Zedvitz-Hoch kisasszony.

Hogy lehet? Hogy lehet? Éjszakánként ezt kérdezték nyiri Gutberger Zsolttól is a milliók. »Mert nem is lehet másképpen.« Így válaszolhatott verejtékezve özvegy nyiri Gutberger Zsolt. A nagy bankók pedig hallgattak. Néha talán vérvörös fényt löveltek. Bolond, könnyelmű, rajongó zseniális ficzkók föltámadt szívlángja, új megindult szívverése tört ki a bankóból. Ezek a haszontalan ficzkók valaha muzsikáltak, drámát, verset, regényt irtak, szobrot faragtak, képet pingáltak. Többnyire elrongyolva pusztultak el, hogy hadd növekedjék a Gutberger-vagyon. És növekedett is. Mint a vámpir, akként vetette magát e vagyon a művész-szívekre. És e vértáplálékért áldozni is tudott. A Kleopátra anyját azért vette el nyiri Gutberger Zsolt, mert

hatalmas regényeket írt a Kleopátra nagyapja. E regények mellett szinte éhen pusztult. Ám bizonyos volt, hogy valamikor kellenek e regények, vagyont hoznak, ha bölcs kezekbe kerülnek. És Gutberger Zsolt nőül vette a Kleopátra anyját.

A regények behozták a százezreket és Kleopátra anyja, adván két fiút s egy leányt a Gutberger-millióknak, szent kötelességtudással, korai sorvadásban elhalt, miután szívén át beleöntötte zseniális, haszontalan, regényíró apjának a vérét a Gutberger-véredényekbe.

Azóta árnya visszajár e kora sorvadásban elhúnyt néembernek s nyiri Gutberger Zsolt nem tudja lebírni ezt az árnyat. Az egyik fia, a huszártiszt, sok kedves, de ártalmas gyalázatosság és szigorú apai átok után elpusztult valahol Afrikában, az idegenlégióban. A másik fiú még rettenetesebben járt. Versekkel, tárczákkal könyörgi sorba a lapredakciókat. Boldog, ha neveletlen, borzas skriblerek szent közelségébe juthat. A huszártisztet elsiratta nyiri Gutberger Zsolt. A züllött élőről azonban tudni sem akar. Nincs neki már senkije, csak Kleopátra, a ki harmadik éve él immár Bécsben finom grófkisaszonyok közt és a reménysége egy koronának, mely hétágú s melyhez annyi joga lehet is lehet már a Gutberger-millióknak . . . Hess, sápadt, asszonyárny! . . . Gyalázatos fiúkat szültél, míg felesége voltál nyiri Gutberger Zsoltnak. De a leányoddal nem bírsz. Az bárónő lesz s legalább is herczegnek a felesége. Az okos, gögös, nagyszerű teremtés. Az: Gutberger. Bizonyosan lenézi a társnőit is mind. Micsoda semmi grófleánynak születni. Mennyivel erősebb, többet ígérő, ha valakit tízmillió s nyiri Gutberger Kleopátrának hívnak.

Csak maradj még egy ideig elzárva, Bécsben, finom grófkisasszonyok közt, gőgösnél gőgösebben, Gutberger Kleopátra. Így akarja egy hitvány asszony-árny ellenére Gutberger Zsolt. Így akarja. Addig haza se kell jönnöd. Drága tanítóhölgyek elvisznek Párisba, Rómába, föl Északra, csodálatos fényt látni. Hanem naplót többé ne írj! . . .

A naplót egyszer a párnája alatt lelték meg Kleopátrának s ijedt levél ment nyiri Gutberger Zsolthoz. A leány, oh, nervózus. Magába-roskadni szerető lélek, képzelődő s álmodó . . . De ez elmúlt. Egy éve ennek. Azóta nincs ok ijedelemre. Kleopátra hercegnők hercegnője a mágnás-leányok közt. A legfiatalabb ő az egész illatos nyájban. Hiszen nincs még tizenhatéves. S ő a legérettebb, a legokosabb mégis. A Belvedereben még a történetét is tudja minden képnek. Ő adja legjobban számon a históriát s még a fizikában is ő a legkülönb. E mellett rajong minden sportért. Zongorázik és hegedül. Kleopátra csodaleány. Csak újabban jéghideg. Nincs egyetlen barátnője sem.

Büszke és elvonult. Az újabb levelek így szóltak Kleopátráról s nagyon örvendezett ennek nyiri Gutberger Zsolt. Így-így. Adja vissza a leány, a mit a fiúk elvettek. Úzze el büszke Kleopátra azt a hitvány asszonyárnyat, a ki az anyja volt, míg árny nem volt.

És betelőben volt a három év, a mely az előkelő bécsi palotában Kleopátrát egyre csodálatosabban szökének látta, s jött egy igen lármás május. Az illatos leánykákat gyakorta sétáltatták még illatosabb bécsi parkokban. Olykor még a Práterben is. Talán itt látták meg egyszer az illatos leánykák mosolygó, bolondos grimaszokkal s orrocskáikat

fintorgatva a csavargó olaszt, akin piszkos, bársony-álmu ruha s lebernyeg lógott. Virágos fákat s napfényt akart a vásznára erőszakolni a lompos csavargó. Nyomorúságosan, nehezen ment ez. A haszontalannak csak álmos szíve volt, nem álmotadó. Csak vágya s kevés ereje. Hanem barna arcával, égő szemével, bajuszkájával, homlokára csapzott fekete fürtjeivel, egész különös és szemetes valójával átkozottul érdekes volt a csavargó.

A finom leányok a séta után napokig róla beszéltek. Csufolódtak. Bosszantgatták egymást vele. És különös a sors. A sétáló leányok nemsokára újra és másutt találkoztak az olaszszal. Valami külvárosi siktátorba tévedtek. Egy kis alacsony ház nyitott ablakában állott a festő. Még mindig a virágos fákat s a napfényt erőltette. Az arcza fájdalmas volt. A kis rozoga festőállványon haragosan rúgott egyet, mikor a leányokat észrevette. Ingujiban volt sfütyörészve nézegetett a sok-gardedámú illatos nyáj után.

A grófleányok egyik-másika huncfutul, titokban visszaintegetett felé. Kleopátra két komoly tanító hölgy között lépkedett leghátul büszkén, királynői tempóban. Ekkoriban nyitottak voltak az ablakok a leányok hálószobáin. Májusvég volt. A kertben virágok illatoztak. Csadályatos holdas éjjel volt. Tizenegy óra. Csend mindenütt. Kleopátra fölkelt az ágyából. A sötétben felöltözött. A matrácz mélyéből előszedte a lopott, rejtett holmikat, a gyertyát, gyufát s papiros-füzetet. Fojtott zokogással égette el Kleopátra a »Napló« című rongyos papircsomót. Az illat, a késő tavaszéji levegő, mámorítóan ömlött a szobába. Egyedül hált Kleopátra s a földszinten. Leugrott az ablakon. Két méter volt: semmiség.

A magas kerti kőfal összesebezte a kezét s mégis átmászott rajta. Szaladt . . . Nyiri Gutberger Zsolt ez éjszakán vívhatta legrettenetesebb harczát a sápadt asszonyárnynyal. Borzalmas álmai lehetek ez éjjel nyiri Gutberger Zsoltnak. Föl is ordíthatott talán álmában. Ez az óra volt az, a melyben nyiri Gutberger Kleopátra, kint állván a májusvégi éjszakában egy sikátori kunyhó előtt, zokogva vert kezeivel egy ablakot s mikor részegszerű kacagással, forró karokkal rohant ki az olasz csavargó, a nagyon rossz piktor, átnyalábolta Kleopátrát s vitte a rosszul festett virágos fák s lelketlen napfény vászna mellé, az egyágyas, nyomoruságos zugba . . .

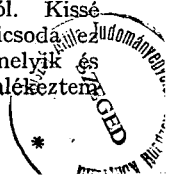

PÉTER GRÓF TÖRTÉNETE.

Milanóban éltem néhány hónapig, elbujdostam a saját lelkem, életem elől, talán egy kicsit az élet elől és itt, ok nélkül, véletlenül megállottam. Nem tudta senkim, hol vagyok, nem riasztott meg a szorgos levélhordó reggel, délben és délután, nem olvastam a fürge magyar hírlapokat. Kedvem és bánatom szerint játszhattam el önmagamnak a beteg oroszán szerepét, avagy talán a döglő és bozótba bújt szamarét. És mégse szökhettem meg mindentől és mindenkitől, önmagamtól se, de a világtól se, mert, ime, második hónapom első hetében jött és megtalált Péter gróf. Őszi délutánon sétálgattam egy csöndes, külvárosi utcán, túl az aszfalton, a lármán, a divatos nőkön, siető népen és a vámon. Búsuló, lombvesztő platánok alatt egy szőke, eléggé kopott ruhájú, de büszke és még fiatal óriás borult a nyakamba :

— Ilyen öröm, ilyen öröm — üvöltötte — régi barátot lelni, magyar embert lelni, itt Milanóban, sőt Milanón innen.

Valóban úgy lelkendezett, örült, kiabált és bókolt a kopottas ruhájú magyar, hogy föl kellett riadnom a magam ostoba fásultságából. Kissé álmosan és szomorúan vizsgálgattam: kicsoda ez az ember, honnan jön, múlt időmnek melyik és milyen zugából való? Nehezen, sokára emlékeztem

vissza az én barátomra, a ki sohase volt barátom s a kivel egy kis színésznő hotelbeli lakásán kellett megismerkednem. Akkor mintha nem is lett volna olyan szőke, mint most, vagy talán a huszár-ruha csinál a szőke emberekből is barnákat és méltóságosakat. Most már emlékeztem : ez Péter gróf, a víg főhadnagy, a tánczos huszár, a kire még jómagam se tudtam sohase haragudni.

Péter gróf szegény gróf vala s az egész város, talán az egész ország tudta, hogy állandóan házasodni szándékozik szegény Péter gróf. Péter gróf egy nőt akart, a ki százezer forintokkal fölszerelve jön hozzá, mindegy, csunya-e vagy szép s nem baj, ha százezrek helyett milliókat hoz. Annál a kis színésznőnél, a kinél megismerkedtünk, nem kötöttünk s nem is köthettünk mély, nagy, örök barátságot Péter gróffal. Azután még itt-ott, színházban, vendéglőben láttuk, sőt meg is láttuk egymást, de tartózkodva, vigyázva, óvatosan. De nyilván összezsaptak a hullámok azóta a gróf tréfás, víg, úri, szőke feje fölött s menekült a régi helyről és most polgári ruhában úgy ölelget engem, mintha testvére volnék.

*

Nem áldottam ezt a napot, a melyen Péter gróf így rámbukkant, mert sejtettem, hogy most már vége az én szép, fájdalmas, milanói remeteségemnek. Borzasztó dolog, mikor a rejtőző embert fölfedezik, még akkor is borzasztó, ha távoli ember fedezi föl. Ez a Péter gróf szegény, rossz nevelésű, gyöngé, ködös fejű, össze-vissza, piszkos multu, vásott, de derék fiú volt. Nekem elmondta, hogy négy év óta bejárta a világot, Amerikát, Londont, Párist, Berlint, Rómát és Nápolyt. Seholy sikerült az a terve, mit mindenüvé magával vitt, a melyet

most se dobott el: kerülni kell egy gazdag asszonynak. A gróf, Péter gróf, kopottan, száműzötten is megmaradt magyar úrnak, a ki káromkodva csodálkozik, ha az ügyek nem sikerülnek és gyakran káromkodott.

— De gróf úr — kérdeztem nem egyszer és nem tízszer — hát csakugyan azt hiszi, hogy eljön az a nő, a ki önt talpra fogja állítani?

Péter gróf hosszas alkatú, szőke, vizes és kevés velőjű fejét ilyenkor mindig daczosan csapta, emelte föl, de hamar leejtette.

— Engem már egyszer megcsaltak — beszélte alázatosan egy ilyenféle büszkeség-roham után a gróf, — megcsaltak a nők. Párisban egy belga grófnéval ismerkedtem meg egy — bevallom önnek — kétes becsületű, furcsa szalonban. A grófnő fölszólított, hogy kísérem el őt és a leányát, egy tizen-nyolczéves szépséget, Ostende-ba. Én elmentem velük, nem tagadom, a grófnő fizette a költségeimet s aztán, a fürdőzés végén, szörnyű dolog derült ki, képzelje. A grófné nem volt grófné, a leány nem volt leány, de én szamár voltam, mert az én szép nevemmel ajándékoztam meg hat hétre őket.

— Ezután legyen előrelátóbb, okosabb, komolyabb és méltóságosabb, gróf úr, — mondtam félig meggyőződésből, félig únott szórakozottságból.

Péter gróf már-már kopaszodó koponyáján végigvándorolt fehér, ápolt kezével s majdnem dühvel adta meg a választ.

— Az én egyik ősöm Csák Máté első vezére volt s nekem jogom van minden vagyonhoz és boldogsághoz, jogom van, ha mondom.

Péter gróf nagyon szomoruan élt szép Milanóban s ez engem, a ki a szomorúságomat egyetlennek véltem, boszantott is. Ő kopottabb volt, mint én, többet éhezett, többször alázta meg magát az osztrák-magyar konzulnál, többször volt gyáva, mint én.

És egy napon azután jött hozzám ujjongva, kicserélve, boldogan, új, szép, előkelő ruhában Péter gróf.

— Barátom, én vagyok a világ legboldogabb embere, mert most már végre megtaláltam az igazi asszonyt, az igazit, hallja. Egyszerű teremtés, mert csak vendéglősné, egy olyan vendéglő gazdája bizony, ahová mindenféle ember jár. De ezen a helyen is megmaradt annak, a kinek rendeltetett, uram, ez egy királyné, egy nemes asszony, egy nagy asszony.

Akkor én már újból a fásult s magamban elzárt, szomorú, fázó ember voltam, a kire hiába hulltak a legpompásabb szavak. Meg is mondtam Péter grófnak, a mikor nagynehezen erőm jött a gondolkodáshoz és a mi a világon a leghaszontalanabb: a beszédhez:

— Nézze gróf úr, minden ember asszony elől vagy asszony után szalad, én megértem önt, de inkább elmegyek Milanóból, mintsem tanúja legyek a bajnak. Nehogy majd rám hivatkozzék valamikor, vegye csak el a korcsmárosnét, legyen vele boldog, gazdag, víg, mint régen volt. De nekem hagyjon békét, gróf úr, mert én nem szeretek vidám dolgokban részesedni, főképpen, ha a vidámságot asszony adja hozzájuk.

Azonban a keserű poharat nem lehet csupán szép, kerekded kérésekkel elhárítani, s nekem nem

lehetett távolmaradnom a Péter gróf boldogságától. Nekem kellett elmennem aféle násznagyképpen a korcsmárosnéhoz, a ki bizonyára idősebb volt tíz esztendővel legalább is a grófnál. Barna, derék, természetes, még mindig kívánatos, élénk menyecske volt, özvegy, szapora beszédű, víg, de ravasz. Barátomat, Péter grófot, láthatólag nem becsülte valami sokra, azonban Péter gróf által megszépül a czégér, előkelőbb czíme lesz a korcsmának. Mikor már elvégeztem a nem szívesen vállalt föladatot s biztos volt, hogy Péter gróf elveszi a korcsmárosnét, először beszéltem Péter grófhoz őszintén :

— Nézze, gróf úr, körülbelül minden ember asszonyt és hangulatot keres ebben a hitvány életben, míg ereje van. S természetesen pénzt keres, mert jó a jó ruha, a gazdag lakoma, a kocsi, az uraskodás önmagáért, a könyv, a kép és sok más egyéb. Az ördög tudja miért, én hamarabb rájöttem, mint más, hogy ne az asszonynyal és az asszony által kergesse az ember a maga vágyait. Az asszony önmagában is kész és elég veszedelem, de ha még pénzt is akarnak tőle, biztosan ölés a vége: vagy ő öl minket, vagy mi őt. Én az asszony elől menekülök, ön az asszonyt kereste, találkoztunk furcsán, véletlenül, messze földön. Én, mint becsületes Pilátus, mosom kezeimet s bejelentem, hogy a lakodalmon nem leszek ott, nem lehetek.

Ezután úgy ütött, vágott, görgetett, hurczolt, sujtott bennünket az élet, mintha csak most kezdené. Péter gróf szegény, odaadta egész személyét, énjét, szép nevét, rossz multját, mindenét a korcsmárosnének, a feleségének.

A korcsmában mindenféle embereknek muto-

gatták Péter grófot a fõlshozgáló leányok, pinczér-emberek és borfiúk.

— Ez egy gróf, egy magyar gróf, a tulajdonosnó férje, a ki az osztrák császárnál is gyakran ebédelt, mikor huszártiszt volt.

Péter gróf jött hozzám zokogva s panaszkodott, esküdözött, hogy õ nem fogja sokáig bírni ezt az állapotot. Van kosztja, italja, ruhája, szivarja, mindene, de õ még sem bírja s jobb volt akkor, mikor csak kereste ezt a sok földi jót.

— Hát miért árusította el önmagát s leendő napjait, gróf úr — kérdeztem én majdnem véletlenül, olyan szórakozottan, mint régen s olyan szomorúan, mint régen.

Nem esett a szívemre sehogyan az egész dolog, sõt boszantott, hogy engem az én elvonultságomban így megsértettek. Különben is nagy válság zavarta akkor a lelkemet: végét akartam vetni a bujdosásomnak s vissza akartam menni ahhoz az asszonyhoz, a ki miatt bujdostam. De Péter gróf megzavart a maga történetével, példájával s én dühöngtem, hogy miért kellett nekem ezzel az emberrel találkoznom? Hát már ostobaságot se követhet el nyugodtan senki s úgy potyognak a riasztó példák az ember elébe, mint Shakespeare fantáziájában az idegen csillagok lakói? Milanóból elutaztam, szomorúan, haragosan s csak Párisban nyúltam nagy idõk után ujsághoz. És olvastam: Péter gróf megfojtotta a feleségét, nem vigyázóan, de bátran, brutális önfeledséggel s azután nyugodtan jelentette ki, hogy az örökös börtön igen jó hely és jó állapot lesz.

ABD-EL-KADER.

Büszke névre hallgatott a szegény, szép fiú : Abd-El-Kadernek hívták. S Párisba kellett jönnie a nagyapjával, egy vén arab gazemberrel. Marokkóiak, berberek, tunisziak, szudániak jöttek együtt. Francia vállalkozók szedték össze a tarka, piszkos, néhány sátoralja népet. S hozták valamennyit a nyári Páris gaudiumára Abd-El-Kaderrel és nagyapjával. Szép, bolondos falut rögtönöztek számukra s ők esténként ott mutogatták magukat.

Még a négeres szudániak is szépek voltak a csapatban. Szépek a sovány, fogatlan asszonyok is. Deliek az öreg, ravasz arcú férfiak. Egyforma nagy, tüzes, ragyogó a szeme mindnek. De a fölnőttje már egy szálig romlott. Ha nem is járt mind Európában. Városbeliek voltak már s északi Afrikában bünösök a városok. Egyszerű lelkük poklosságot kapott a mi híres civilizációnktól.

Csak a gyermekek voltak még fehérlelkűek. És a nagyokból Abd-El-Kader, pedig ő már tizenhatesztendős múlt. Csufolták is, mert félénk volt, mint egy ostoba leány. S Abd-El-Kader a gyerekekkel szeretett játszani. Óh a gyerekek, ilyen pompás, kis, isteni hadat nem látott még Páris. Ilyen boldog, édes nevetéseket sohse hallott. Az ő tréfáik, csodálkozásaik, az ő kandiságuk. Ilyen kedveset, különöset, szépet csak a mesékben olvastunk.

De nyolcz-tíz nap múlva ime a gyermekeket is megrontotta Páris. Az öregek szóval és veréssel oktatták őket. Hogy ravaszkodjanak, ha jönnek a »mossiu«-k, a »madám«-ok. Csalják be őket a bazárokbba s hogy kérjenek pénzt.

Csak Abd-El-Kaderen nem fogott a leczke. Nagyapja, a vén gazember, véresre verte már. Képes kártyákat kellett árulnia s daczosan, némán járkált. Nem kínálta senkinek a kártyáját. Megvetett minket, ostoba fehéreket, a kik esténként az ő látásukra csődültünk. Gyűlölettel nézett reánk, a mikor a pénzünket elvette. Különösen az asszonyokra, a lengő, könnyű, nyári ruhásokra és parfümösökre.

Pedig az asszonyok egyszerre rácsaptak Abd-El-Kaderre. Egy estétől fogva nem volt nyugalma. Hiába akart elbújni a tömegben. Az asszonyok a nyomában voltak. Sugdostak, nevettek s úgy néztek a fiúra, hogy az reszketett. Abd-El-Kader divatba jött, a szegény kis Abd-El-Kader. Pedig nem is volt kicsi. Tizenhat esztendejével egy barna, gyönyörű Herkules. S mégis ő volt talán az egyetlen gyermek már itt. Remegőbb, tisztább és könnyebben síró, mint a legapróbbak a fajtájából. És ezután már nem kellett ügyeskednie Abd-El-Kadernek. Elkapkodták a képes kártyáit s Abd-El-Kader nagyapja, a vén gazember, tapsolva örült esténként.

Egy este kiszöktették Abd-El-Kadert. Késő éjszaka egy kocsi hozta vissza. Már akkor nagy volt az aggodalom a sátrak alatt. S jött Abd-El-Kader s arczán a barnabőrű ember szörnyű sápadtsága. Egy kicsit tántorgott. Nagy szemei mintha megnöttek volna s majdnem világítottak volna. Hajhózott, tapsolt, ugrált. De egyszerre elkezdett sírni.

Abd-El-Kader nagyapja jajgatott és toporzé-
kolt. Mutatja a kezével, hogy megfojtja Abd-El-
Kadert. Azután torka szakadtából magyarázott az ő
nyelvükön valamit. Abd-El-Kader sirva bevallotta,
hogy igaz, amit a nagyapja mond. Valami jeges-
forró boszorkányos italt ivott. Két asszonynyal volt
s azok küldenek valamit a nagyapjának. Azt mond-
ták, hogy ez pénz. S Abd-El-Kader egy bankót ke-
resett elő, vidámító papiros pénzt. S Abd-El-Kader
nagyapja megölelte és lefektette Abd-El-Kadert.

Most már még szomorúbb lett Abd-El-Kader.
Minden este reszketett, hogy vajjon eljönnek-e az
asszonyok. Félt tőlük és sírt volna, ha nem jönnek.
Hogy nevettek, hogy simogatták őt. S milyen
szőnyeges, puha, illatos volt a szoba, ahová vitték.
Miért nem vittek el más valakit? A kis Szadát, a ki
öt éves és olyan kedves kis ördög. Vagy Azizot, a ki
olyan bátran lovagol a csacsikon. Vagy Abdalaht,
a ki a legokosabb fiú. Vagy Keiront, az édes kis
leányt. Vagy Aishát, vagy akárkit a gyermekek kö-
közül.

De most már álmai is jöttek Abd-El-Kadernek.
Sorra álmodott a leányokról, a kik Afrikában marad-
tak. S kíváncsian, szomjasan nézte azokat a leányo-
kat, a kik a csapatban voltak. Egyszerre érezte, hogy
ezek a szebbek. Az ő vérei, ezek a lusta, barna leá-
nyok. Szebbek a fehér asszonyoknál.

És megint elveszett Abd-El-Kader, de most már
napok teltek el, mire megkerült. Rendőrök lelték
meg az utcán. Keveset beszélt francziául, a járó-
kelők nem értették meg. Szégyenkezett, mert furcsa
figura volt. Kiöltöztetve, frakkban, fényes czipőben.
Bágyadtan, szégyenkezve s végtelen szomorúsággal

ödöngött az utcán. Mikor elfáradt, leült és hangoosan sírt.

Ekkor lelték meg a rendőrök s vitték az ő párisi falujába. Mert tudták már akkor, hogy Abd-El-Kader elveszett. Keresték s Abd-El-Kader nagyapja, a vén gazember, átkozódott s jajgatott napok óta a sátrában. Nem akart fölkelni se, ő meghal, ha Abd-El-Kader elő nem kerül.

De előkerült Abd-El-Kader s megint pénzt hozott. Szegény Abd-El-Kader, szegény bús kicsi lelkű gyermek. Kötődtek vele és Abd-El-Kader most már igazán hallgatott. Nagyon szomorú volt, sírt és hallgatott most már mindig. A gyermekek közé nem vegyült Abd-El-Kader. Aludni nem tudott s nem mert a fajtájabeli leányokra gondolni. Mert ő méltatlan hozzájuk. Kis együgyű, barbár lelke rettenetesen szenvedett. Számot nem igen tudott adni gondolatairól. De abban immár megállapodott, hogy vele gyalázatosság történt. Ő méltatlan most már arra, hogy gyermekekkel játszszen. Nem szabad neki haza menni, vissza az országába.

Hiába becézte Abd-El-Kadert nagyapja, a vén gazember. És nagy volt a félelem a sátrak alatt. Sugdostak, hogy megbüvölték Abd-El-Kadert. Hogy Abd-El-Kader maga sem tudja, merre járt. Kik vitték el s hogy került az utcára. S Abd-El-Kader nem akar beszélni. Talán megtiltották neki. Csak a legromlottabbak vigyorogtak gonoszul Abd-El-Kader felé. S Abd-El-Kader, a ki olyan szelíd gyermekként érkezett Párisba, most ölni szeretett volna.

És a nyár múlni kezdett s készülődött a csapat. Abd-El-Kader egyre ingerültebben várt. Hallgatott és várt. Ugy, a hogy otthon, az ő forró hazájában, eltikkadt s rossz indulatú bestiák várnak.

S talán éppen az utolsó estén történt az a szörnyű riadalom. Eljött az, a kit a szegény, meggyalázott, megzavarodott Abd-El-Kader várt. Az ideges kaczagásáról ismerte meg messze a tömegben. Abd-El-Kader keresztültörte magát a tömegen. Egy pillanat volt, egy rémes pillanat. Egy pompás, divatos, párisi asszony jajgatott véres, összetépett arccal. Abd-El-Kader olyan volt, mint a rémmesék elevenült alakja. Marczangoló fogain, arcán, ruháján az asszony vére. És tánczolt Abd-El-Kader. Négyen-öten alig bírták lefogni a szegény, tánczoló Abd-El-Kadert. A szegény megzavarodott gyermekeket.

FIÚK AZ APJUKNÁL.

Az utcák az ember születése előtt kezdődnek, de nem éri végüket az ember a halállal, a mit az öreg Borkonyi sem tudhatott jobban, mint mások. Az öreg Borkonyi régi, nehéz, magyar, falusi csizmáival megkésített egy kicsit: beczammogott, bevénült egy újbolond világ sáros utcáiba. Az öreg úr, a kit Nagyúrnak beczézett a környék, úgy képzelte, hogy ő még mindig a régi utcákat tapossa s nagyon csodálkozott. Valójában neki volt igaza, ha csodálkozott, mert az Élet nevezetű városban — vagy faluban? — igazán mintha megbabonáztak volnának az utcák. Elindul csendesen vagy gyorsan, nyugodtan vagy izgalommal az ember s észre se veszi, hogy az utcák átlopták egy másfajta világba. Az utcák kezdődnek ugyanis kezdet nélkül, cserélgetik, váltogatják járókelőiket, új és új világokon nyujtóznak által. S az ember, a ki megy, jár, él, néz, csak az utcák sötét, messze, örök torkait látja és csak néha eszmél föl riadtan, hogy ime már nem az ő világában van. Ha fiai, gyermekei vannak az embernek, miként az öreg Borkonyinak voltak, keserűen, de mégis beletörődik ebbe a nagy megcsalásba. S ha falusi ember, magyar csizmás, régi módi Nagyúr, akkor sűrűen káromkodik is hozzá, a míg csak a szemét be nem lepi a koldus-köny, a köny.

Az öreg Borkonyi két fia úgy elhagyta az apját,

mintha ez az úr lett volna a legidegenebb ember, a kivel találkozniok kellett. Az öreg Borkonyi nem volt sok húrra hangolt lélek, tehát küldte, elég nyugodtan, a tömérdek pénzt a két fiúnak hónap elsején és sokszor-sokszor hónap-közben is, ha kellett. Fázott, félt, szitkozódott, egyáltalában érteni, egy csöppet megfogni, sőt sejteni se tudta, mire kell manapság ennyi pénz jólnevelt, úri legényeknek. Ő is élt városban, mert vőlegénységének szép idejét Kolozsvárott töltötte, de neki nem kellett annyi pénz, holott a vőlegény-sor is sokra kötelezte. És különben is, miért nem házasodnak a fiúk, mikor már harmincz évesek elmúltak mindaketten és ő, az öreg, valamikor huszonnégyszáz évesen korábban feleséget hozott. Még jó, hogy meghalt az anyjuk, mert annak talán még jobban tudna fájni a fájdalom s a szeme is hamar záporozott szegénynek. Sírtrögtön, ha nem tudott valamit megérteni s hogyan tudná most érteni a két elidegenült fiát?

A fiúk pedig csak néha-ritkán, látható unalommal kukkantottak le Borkonyra s örültek, ha minél hamarább visszaszaladhattak.

— Legalább ott, fent, Pesten együtt laktok, együtt éltek ugy-e? — kérdezte a szegény Nagyr minden látogatásnál a fiait.

— Mit gondol, apám, — mondotta Ákos, az idősebbik fiú, — nem falú az a Pest s Jenőnek is másképen illik élnie, nekem is.

Jenő, a fiatalabbik Borkonyi, képviselő volt. Neki nyilván másképen kellett élnie, mint a bátyjának: ő hotelben lakott. Ákos pedig több volt, mint Jenő, úr, csak úr, becézett, kedves, előkelő, szeretnivaló úr, a kinek külön, úri lakás dukált. Az öreg Borkonyi állott a fiaival s e furcsa csodákkal szemben

gyámoltalanul, csalóka utczák közepén, még káromkodni is későn jutott eszébe. Csak látná őket közelebbről, az életüket, de Pesten ő hiába látogatta meg őket, mert ott semmit se látott. Beszállásolták egy pompás fogadóba, ebédre, vacsorára vitték, színházba, fõlszármazott, rokon, úri családokhoz s az öreg Borkonyinak már a harmadik napon szédült a feje. Ő is örült, mint a fiai, ha Borkonyról elutazhattak, örült, hogy a feje nem szédült s hogy megint a falujában lesz, a hol mégis csak jobban tudtt tájékozódni. Itthon elrejtözött a Nagyúr, tíz szobája volt hozzá, vagy kocsiba ült és dühös siránkozással hordatta meg magát a birtokon. Itt, csak itt, egy tagban, szép, áldott, régi, jó hatezer hold föld, minden talpalatnyi belõle hú, mint az édes apa.

*

Az öreg Borkonyi hirtelenül ravaszságra adta akaratlanul vén fejét, a mikor már túlságosan, gyermekesen sokat búsult. Levelet írt a fiainak, hogy ő a végét érzi s itt jön az utolsó nyár, az ő utolsó nyara, adjanak neki ebbõl a nyárból legalább egy hónapot a fiúk. Jöjjenek haza, de úgy, mintha igazán hazajönnének, Svájcz vagy Osztende helyett, hívjanak vendégeket. Borkony csodaszép, az erdõk hûsek, a Szamos fölér egy álmos tengerrel, a kert pompás, az öreg kastély kiöltözködött.

A fiúk keserves tanácskozások után elhatározták, hogy haza muszáj jönniök, haza fognak jönni s évõdtek egymással.

— Borkonyra aligha hozhatod el a valóban pompás kis Józsa Etát, — csúfolódott Ákos az õcscsel, a képviselõvel.

— Igenis elvihetem, — válaszolta kaczagva

Borkonyi Jenő, — olyan uriasszony édesanyja van Etának, a kivel akárhova el lehet menni, tudod.

S a fiúk megírták, hogy örömmel jönnek, bár ők már eligérték ezt a nyári hónapot, de tudnak a dolgon valahogyan segíteni, Jenő bejelentette a vendégeit, özvegy Józsa Zsoltnét és a leányát, Józsa Etát s Ákos is a magáét, Kály Miklóst és a feleségét.

Tartoztak is félig-meddig ezzel ennek a négy embernek, a kik egy kicsit már valósággal a Borkonyi-család tagjainak érezték magukat. De nyugtalan volt mind a két fiatal Borkonyi, még azután is nyugtalan, a mikor az öreg úr, a szegény Nagyúr levele megérkezett. Nagy tisztelettel üdvözölte levelében, jólevele az öreg Borkonyi a fiai vendégeit, jöjjenek Borkonyba, mintha haza jönnének.

Próbált régi, magyar, falusi ember szokása szerint a familia-nevekről eligazodni az öreg Borkonyi: milyen Józsaék, micsoda Kályk? No, majd megvállik s az öreg, bús ember egészen meglegényesedett a nagy, buzgó vendégvárásban s vele együtt egész Borkony megfiatalodott.

»Ezt a Jenőt még csak értem, — töprengett s elég vidáman töprengett az öreg úr, — az az Eta okvetlenül pompás leányzó lehet.« »De ezek a Kályék hogyan jönnek Ákoshoz,« — s nem adta volna sokért, ha egy leány jönne Borkonyára az Ákos vendégeivel is. S az öreg úr vidáman topogott régi, magyar, falusi csizmáiban, mintha ismerős utcán járna. S akkor is nagyon örült, a mikor a két ócska hintót, melyet eljűk küldött, meglátta messziről közeledni. El nem vette az öreg úr édes kedvét, nyájasságát, hogy a fiúkat még satnyábbaknak, öregedőbbeknek látta, mint a múltkor. Ő piros volt s hacsak nem busúlt, ragyogó szemű, a haja fehér-fekete, szakálla, bajusza

is. Mi éri ezeket a gyerekeket ott fent, Pesten, hogy ezek majdnem gyermekkorban megsárgulnak s elhullatják a hajukat? A fiúk kissé zavarodottan, de nagyon figyelmesen segítettek a vendégeiknek s vezették őket az apjuk elé. Kály úr nagyon elegáns, komoly, sőt komor szakállas úr volt s a felesége egy alig húsz esztendő s barna tündér. Özvegy Józsa Zsoltné méltósággal, mely izgató kaczárságot leplezett rosszul leplezve, szállott ki a hintóból. Józsa Eta pedig aranyos szókeségével, rózsás arczával, nevetésével úgy ugrott az öreg Borkonyi elé, mint egy váratlan, fiatal öröm.

Oh, ez szép nap volt, éjszakába lopózó, fölséges szép, falusi nap, tele izgatottsággal és örömmel.

Talán az volt a szerencse, hogy a sok izgalom, esemény elálmosította a szegény Nagyurat. Még a Józsa Eta kicsi, csengő hangja, mert Eta énekelt is vacsora után, megtüzesítette s megkönnyesítette a szemét. Azután karonfogta a tisztartót, a ki majdnem olyan öreg ember volt mint ő s a ki velük vacsorázott.

Míg a szobájába ért, megjött álmosan is a hangja az öreg úrnak s majdnem nótázva mondotta, egyenesen a tisztartó fülébe :

— Micsoda leány ez az Eta, de látszik az anyjáról is, mert az se lehetett utolsó leány a maga idejében. Az asszony, az a Kályné, az talán még különb, de kár, hogy asszony, a teremtésit.

A tisztartó, az öreg Dénes, alig tudta elnémítani s szobájába vezetni a Nagyurat, a szegény öreg Borkonyit. S a Nagyúr azzal aludt el, már ébren álmodni kezdte, hogy neki két csodaszép menyee van s öt-hat unokája, édes, piczi, apró jószágok.

Három nap múlva — s a napok olyanok, mint a csukott függönyű szobák — az öreg Borkonyi kint, a földeken sétált nyögve, roskadozva Dénessel, a tisztartóval. Az öreg Dénes próbálta támogatni, vigasztalni, de a szegény Nagyurral nem lehetett beszélni.

— Ne beszéljen, hiába beszél. Dénes, vén számár maga is, épen olyan, mint én voltam. Én figyeltem két napig — hamarabb is észrevehettem volna — Dénes, fiam, itt csunya dolog történt. Az a Kály mindig arra igyekezett, hogy a felesége és Ákos nyugodtan együtt lehessenek. Az a kis szőke tündér, az az Eta, az, Istenbocsáss, még talán színésznő is lehetett.

Az öreg Dénes iparkodott, huzogatta a vállait, beszélt, dűnnyögött, de a Nagyurral nem lehetett bírni :

— Ne számárkodjék, Dénes, én látok mindent, ezekből én sohse kapok menyeket.

És ezt olyan rettenetes fájdalommal mondta az öreg úr, hogy a fiai hahotáztak volna, ha hallják.

— Holnap megebédelünk s a fiúk és a vendégek ki fognak kocsizni. Engem vigyen azalatt egy parasztszekér lopva ki a szőlőbe, a szüretelő házba. Ha majd ők hazaérkeznek, mondja nekik, hogy elutaztam vagy meghaltam, a mit akar. De abban a házban, a hova én a fiaim anyját hoztam, az én fiaim nem mulathatnak olyan nőekkel, a kik nem lesznek a feleségeik.

És megint olyan fájdalmasan mondta ezt az öreg Borkonyi, mintha már az is fájna neki, hogy ez a két nő se az ő fiainak a felesége.

Igy történt, még délután elutaztak a fiúk és

vendégeik s egyéb baj nem történt. Afelől szinte nagyon is biztos volt az öreg úr, hogy az ő kopaszodó fiai nem követnek el már szamárságokat. Nem haragudott azonban senkire és semmire, csak az utczákra, a melyek őt olyan helyre vezették, a hol sem a házakat, sem a szokásokat nem ismeri.

KÉT TANÁR ÚR.

Az északi fény mintha halványabb volna. A hold is bágyadtabb. A besüppedt kunyhó papirablaka a legfényesebb pont a sötét mocsarak táján. Mintha a hó is fekete volna. A két kis szamojéd emberállat jelekkel beszél egymáshoz a kunyhó előtt. Nem kell már a tűzre rakni. A tudós beteg férfiú elmegy . . .

Bent a kunyhóban sipoló tüdővel szedi a levegőt dr. Suoho tanár úr.

— Szeptember van, — mormogja magának. — Megöl ez a láz. Jó volna a napot látni. A szabadságom is csak október közepéig szól.

Rekedt hangon kiált ki már vagy negyedikszer :

— Megyünk, emberkék ! Ne rakjatok a tűzre . . .

Mennek . . . A két kis láda volt a súly csak.

Dr. Suoho tanár úr bundástul, mindenestül egy kis fázó pehely a szánkón. A két kis szamojéd vagy a kutyáknak segített, vagy szaladt a szánkó után. Egész a városig. Itt új utazás várt dr. Suoho tanár urra. Valamivel emberibb. Nem is bírta volna már tovább. Az Obi mellett a mocsarak minden mérge az ő gyöngé kis testébe pólyálta magát. Az első finn állomáson mégis úgy érezte, hogy most az új Caesar jött haza. Szinte leste, nem várja-e triumfáló tömeg. De két levél várta csak. Az egyik Helsingforsból jött s itt hever már két hét óta. Siessen a tanár úr. A fő-

igazgató úr nagyon haragszik a hosszú szabadság miatt. Ezt a levelet a gimnáziumi igazgató írta. A másik ismeretlen úr, dr. Kòvács Mór, középiskolai tanár, egyetemi magántanár, ki üdvözli nagyhírű kartársát, a tudós dr. Suoho tanár urat s most a tommerforói kórházban fekszik. Bocsásson meg neki a nagyhírű kartárs. Ő elébe akart utazni, a lappok közül jön, de levette lábáról a kór. Nem tudna meggyógyulni s hazájába visszatérni sem, ha nem beszélhetne a híres dr. Suohóval . . .

Dr. Suoho tanár úr Tommerforónak vette útját. A ládáit hazaküldte. Legalább öt szenzácziós, tudós könyv születik meg bizonyosan azokból a ládákból. Az úton pedig százszor fölmondogatta a nevet :

— Dr. Kovács Mór . . . Magyar. Persze magyar . . .

De csak sokára emlékezett. Egy berlini tudományos lapban, amelybe ő is irogat. Ott olvasta. Most már emlékszik. Hát magyar? . . .

Beteget ment látogatni s illedelmesen el akarta felejteni, hogy reá is alighanem néhány havi kórház vár.

Egy orvos, a kitől kérdezősködött dr. Kovács Mór után, rákiabált, hogy alig áll a lábán, miért nem fekszik le.

— Dr. Suoho vagyok, — hebegte gyáva büszkeséggel.

A doktor nem ismerte, de bevezette a magyarhoz. Ez is lázas volt. Csontváz ez is. De örült.

Valósággal feléledt. És hamar ismerték egymást. Alkonyodott. A csupasz, fehér, magas falú, keskeny czella homályos. Az ablak erős, nagy, jó, de átengedett valamit a kis északi ország fagyosságából. Néha összeereszkedett a két különös sovány ember, kik

jöttek még szomorúbb tájakról, lappok és szamojédek földjéről . . .

— El fognak csapni otthon, — nyögte a magyar.

— Húsz éve dolgozom pedig. De nem fogják elhinni, hogy beteg vagyok. Otthon, nálunk, csak rendes egyetemi professzoroknak hisznek . . .

Dr. Suoho fölnézett az ablakra. Künn már sötét volt egészen. A fejével, forró, fájó fejével bólintott lassan, megértően.

— Berlinben ismernek, — nyögte tovább a magyar. — Még Londonban is. Otthon csak túrnek. Nem szeretik, hogy utazom, hogy könyveket írok. Azt mondják, mániákus vagyok . . .

Most csöndesség lett, de egyszerre két beteg tüdő sípolt össze. Aztán dr. Suoho tanár úr kérdezte :

— Kicsi az a város?

— Kicsi.

— Hogy élnek a magyarok? Most mit csinálnak?

— Nem élnek, de élni akarnak most nagyon. Ezt csinálják. Régen csinálják már ezt, de most újra csinálják. Aztán e nagy szándék mellett meghal minden.

— Meghal, — dünnyögte utána a finn. — Ott is, — dünnyögte tovább. — Kevesen vannak ők is és csak zenebonára termettek ők is. Nagy fátum. Bele lehet egy kicsit örülni is.

Ezt már félig föltápáskodva sóhajtotta a finn. Egy kicsit félrevonta a lámpaernyőt. Most nézték meg egymást. Dr. Suohonak egészen germán feje volt, de különösen sárgásfényű, keleti szemekkel. A magyar sem volt turáni arc. Magas homlok, fekete szemek, merész orr, finom ideges száj. Szinte

betegesen értelmes és betegesen élő arcz mind a kettőé.

Aztán tovább folyt össze a sipoló tüdőkből a két fáradt hang.

— Én nem kerülhetek soha egyetemre. Nagyon jól beszélek svédül. Német lapokba írok. Ez a honfitársaim előtt bűn. Irtam vagy tíz finn könyvet és nem tudok oroszul. Ez meg a hatalom előtt bűn. Hívnak ki Németországba, de nagyon szeretem ezt az én kis kegyetlen, fagyos hazámat. Odahagytam már érte ősi vallásom is. Zsidó voltam, evangélikus vagyok már. Csodálatos kis nép ez, szívós, őstüzű, elfogyaszthatatlan . . . Az én népem . . .

— Az enyém is, — sóhajtott a magyar. — Csak a gondolkozástól fél még. És zavaros még a lelke. De ki fog forrni . . . Aztán én nem is akarok semmit. Majd másképpen lesz valaha. Most még szerencsétlen ott nálunk, a ki csak dolgozni tud. De nem lesz mindig így . . .

— Hiszen egyetemi magántanár?

— Az vagyok. Ennyire már tartunk. A kinek gyűlölt a vallása s e mellett lármázni sem tud, vizsgálásképpen hozzájuthat ehhez a címhez. Szép cím, sokat dolgoztam érte, de ettől a címtől most elvehetik a kenyeremet. Ugy mennék már. De az orvosok még vagy három hétig nem engednek. Lapok jönnek hazulról. Lángolni készül az ország. Most újra az élő szándék vad áramlása csapott ki az én népemből. Ilyenkor még kevesebb szükség van az olyan emberekre, mint én. Beszélni, lármázni kell most ott. De vágyom mégis melléjük, közéjük . . .

Ismét bólintott szédülő, fájó fejével a finn. Németül beszéltek eddig. Most dallamosan finnül, szinte meghatottan citált valamit. Talán a Kaleva-

lából. Talán a saját megtelt lelkéből. A lázas, beteg magyar folytatta :

— Ugy vélem néha, hogy jó, szép, áldott dolog beleszületni egy kicsi népbe. Az ember sokat szenved legalább, de meg sokat is kell hinnie. Jó ez, áldott ez. Több ez életnek, mint egy meghízott, nagy népbe cseppenni s észre se venni, mint élte ki magát az ember. Ugy-e, igaz.

Suoho tanár úr északi fényt látott e pillanatban. Érezte kunyhója hidegét, a fagyos mocsarak levegőjét, a nyirkos sötétséget. Hallotta a farkasok ordítását. De gyertyájának fénye mellett egy idegent is látott a kunyhójában. Egy magas homlokú, lázas, feketeszemű idegent, kit még messzebről, egy másik kis mostoha országból kergetett ki nagy szomszágása . . . Sokára válaszolt csak :

— Igaz . . . Ha majd hazamegy, írja meg, hogy rogadozták. Én is irok önnek. Ha könyvet ír, küldje el. Én is elküldöm az enyémet. Irja meg, nem változik-e ott már a világ. Itt sokára fog megváltozni . . .

Egy orvos jött s jelentette, hogy a beteget nem szabad tovább fárasztani.

A két lázas, elgyötört ember fogadkozva, könnyezve búcsúzkodott. Mintha mindig ismerték volna egymást. A sápadt finn hold megvilágította a szédlő, támolyogva lépdegelő dr. Suoho tanár úr alakját. Lámpák is estek az útba. Suoho tanár úr megállott egy lámpánál. Valamit érzett olyan erősen, ahogy soha még. A kérdések kérdése szakadozott elő a lelkéből :

— Miért? . . . Miért? . . .

Aztán a kórházi ember jutott az eszébe, a ki csaknem olyan pokoli útról jött, mint ő, betegen, de vágyakkal, tervekkel s a ki úgy áhitozik az ő népe

után, melynek pedig más a lelke, mint az övé. Mikéntha az ő népének is más lelke volna. De ez a gondolat erőre is hozta. Kocsiba ült, hajtattott a vasúthoz. Megy haza. Sietni kell, dolgozni, Hogy bámul majd az egész német katedrális világ az új nagy dolgokon, miket ő hozott, az egyszerű kis finn ember az Obi mellől, az északi fény, a fagy, a sötétség, a mocsarak rettenetes világából . . .

. . . Akkoron éjszaka, a fagyos Tommerforóban, a sápadt finn hold fényében két tanár úr miatt ujjongania kellett két kicsi nép génuszának, ha a kicsi népeknek is vannak génuszai . . .

AZ IDEGEN FIU.

Hol csörgő szánokkal jönnek be a leányos, világos városba sok rubelű, csókéhes, vad muszka urak, odavágyott Boriska mindig.

El, el innen a koldus Budapestről, mely kegyetlen és fukar az ő csodálatos, remek testű leányaihoz. Legendás Moszkvából jönnek a hírek. Selymes, szmirnai szőnyeges, illatos szeparékban várnak a nők, kiknek a vére tokaji bor. Csak dalolni kell. Csak tánczolni kell. Ezeres bankókkal gyömöszölik tele a kicsi cipőket s ha jókedvük van, gyémántdarabokkal dobdosódnak a csörgő, szános, cifra, bolondos urak.

(Miért itt maradni? Kispénzű bankifjak szívét gyujtogassuk? Vagy legyünk gyalázatosak valamely vén és utálatos gróf gyöngé gavallérságáért? Betűrovó gépen zongorázzunk s lássuk, hogy juszt formál a csókunkhoz minden majom? Férjhez menjünk az ismert derék iparoshoz? Ugy-e menni kell?)

Igy bombázzatta a maga kis fejét Boriska. És már tudta, hogy megy. És már ment is, holott vele utaztak nyugtalan, furcsa gondok. (Boriska, Boriska. Lásd, te falún születted. Kis erdélyi falún. Még tán várost sem látott anyádig, apádig semmi familiád. Ők is csak keserőséggel jöttek Budapestre. Az anyád hét vármegyében híres gazdasszony volt.)

Mind a két nagyanyád is, Boriska. És mind szerették a gyermekeket, Boriska, neked kilencz testvéred volt. Tente-tente . . . Emlékszel, Boriska, hogy szeretted a testvérkéidet ringatni? És még Moszkvába . . . Moszkvába még, Boriska . . .)

Topogott a lábacskaival a rapidvonat bársonyos fülkéjében. Kinézegetett az ablakon. Fehér kezével homlokát; haját simogatta, simítgatta. Üzte a nyugtalan, furcsa gondokat Boriska. (De koldus nem akarok lenni! Milyen szép vagyok! Látom én. Tudom én. És nem hozhatom én haza az ifjúságom? Hazahozom. Bizony hazahozom.)

Pihegett a melle, pompás csipői remegtek, arcza tüzelt. Igérgette magának a jövődöt, a messzibbet. A közelit pedig szépítgette nagyon Boriska. És odaért fehér, deczemberi estén a rubeles városba . . .

Am de hiszen ez régen történt. Boriska már el is jött a városból, hol is csörgő szánokkal jöttek téli esténként, hófuvásos síkokon, repülve jöttek . . . jöttek csókéhes, vad, muszka. urak. Már csak a múltból hallja idáig Boriska a cserkesz muzsikuskok lármás dalidóját, melyre tánczolt valamikor szilajon. Oh, azóta sokat utazgatott Boriska. Csak Budapesten nem járt. Zakatoló lett azóta a szíve s nem könnyen tüzel az arcza. Talán meg is halna ő, ha a régi tájakat látná. Hol híres, hét vármegyére szóló gazdasszony volt a két nagyanyja. És édes anyja tíz gyereknek gőgicsélt . . . Jaj, ha ezekre gondolt Boriska. Gyémántjainál nagyobb könnyeket parancsolt ki a szemeiből szoruló, rendetlen, beteg szíve.

Hát hazamenne ő, hát meg is halná, de élnie kell valakiért. A ki elé majd életoppan :

(Édes szenvedésem. Véremnek vére. A te anyád vagyok. Eljöttem érted. Viszlek királyfinak. Nagyon

gazdag leszel. Ugy-e, nagyon gazdag akarsz lenni? Látod, veled áldott és sújtott engem az élet.)

És halogatta egyre Boriska ama Gábor fiúnak a meglátogatását, kit hét esztendővel ezelőtt egy tiszta, derék muzsikné gondjaira bízott. Ügyvéddel járt nála. Avval mondatta neki :

— Én egy magyar grófné vagyok. Maga nevelje a fiamat. Sok pénzt kap tőlem. Szeresse nagyon s nagyon gondozza.

És ment azóta a sok pénz sok részéből a világnak a Gábor gyerek asszonya számára. Az ügyvéd pedig írta gyakorta :

— A gyerek szép, egészséges. Szeretik. Gondozzák.

(Oh, óh . . . Még nem. Félek arra menni. Megölné az út. Várok még egy tavaszt. És elmegyek érte. Az én áldott átkomért. Addig nőjön az ő pénze. Az övé. Neki kell. Neki gyűjtöm. És elhozom egyszer. Hazamegyek majd vele Budapestre. Vele haza merek menni.)

És így teltek a tavaszok. A nyolczadik már. És a Rivierán, cimiezi pazar, száz virággal ékes kertű villában, az anyai sóvárgásnak nagy betege volt már Boriska, a szive pedig megkopottabb, rendetlenebb, mint valaha.

(Elmegyek most már érted, én Gáborom. Elmegyek érted. Elég volt már. Megszenvedtem. Gyógyíts meg most már te. Megyek érted, én drága bűnöm.)

A doktor pedig nem vigyázott. Hangosanmondotta a terráson a komornának :

— Aimée, vigyázzon az asszonyára. Ha nem történik valami, két hónapig még élhet. Két hónapig talán.

És ezt hallotta bent Boriska. És ezt hallotta bent. Sikoltva rogyott össze. De az alélás perczében tüzszerű erő gyuladt a lelkében. Nem lehet. Most nem lehet. Nagy parancsok tiltják, hogy most már örökre megálljon verésében a szíve.

Az a végzés, mely bizonyos asszonyokat anyaságra s anyai mártiriumra szánt, megjelent és rátelepedett a cimiezi villa sápadt, beteg szívű asszonyára. Boriska már alkonyatkor haló hangon, de erős szavakkal rendelkezett:

— Holnap utazunk Moszkvába.

Hát újra ment a rubeles, szent város felé. És a szívére a fia vigyázott. (Jaj csak ott lennék már. Óh, jaj csak ott lennék. Két hónap. Óh jaj, csak két hónapig lehet az enyém az én fiam. Milyen másként gondoltam. Ő szép lesz, nagy és okos. De nem tud semmit az ő szegény, öregvő, kis asszonyanyja múlt idejéből. És együtt élünk. És ő lesz az én életem győzedelme.)

Moszkvában pedig minden úgy volt, mint régen. Az illatos szeparék kapták s megint kérték az új, vidám leányokat. A csörgő százas, bolondos, víg urak szórták a pénzt a dalos, tánczos szépleányok között. Boriska az ügyvédjét kereste. Meghalt a szegény. Pár hónapja és ezt be sem jelentette.

Indult hát keresni komornájával a kis, közeli falút a Gábor gyerek szegény édes anyja.

Odataláltak. Előkerült a derék muzsikné. És Boriskának csak most jutott az eszébe, hogy nem tud oroszul. A régi pár szót elfelejtette.

Szólt az asszonyhoz minden más nyelven. Kaczagott, sírt, gögicsélt. A karjait babatartóan hajtogatta:

— Tente-tente. . . .

A parasztasszony megértette. Ment elől s Boriska utána. Egy kicsi marhaólig. Az ólban egy nagy szőrsapkás, bocskorcsizmás csöpp legény villázta az almot.

A muzsikné előhúzta a fiút. Boriska illatos zsebkendőjét borította a maga szenvedő, fintoros, halálszínű arczára. Rettenetes bűz volt itt. De aztán belenézett a fiú szeméibe. Csodálatosan az ő szemei. Erős, pompás, pozsgás volt a kölyök. Boriskának egész életindulata tört ki egy zuhatagban.

— Gábor, kis Gáborom. Édes, kis fiam. Az anyád jött érted.

A fiú, a félvad kölyök megijedt a cifra, női istencsodától. Hátraugrott s védően kapta maga elé a piszkos négyágú vasvillát. Oroszul mondott valamit. Dühös volt a csöpp ember. Biztosan káromkodott.

És Boriskának nem ez a rettenetes vadság facsarta össze rossz, beteg szívét. De most jutott eszébe, hogy ő nem beszélhet soha a fiával. A kitől élete megváltását várta. És már két hónapja sincs az életből. Csak megcsókolhatná. De a fiú már csapdosott a piszkos vasvillával.

Boriska hang nélkül összerogyott. A komorna hiába próbálta ébresztgetni illatos szerekkel. Boriskában nem volt élet. A vad kölyök is megrebbent. Leejtette a vasvillát. Mind reá hajoltak Boriskára. Csodálatos volt a halott, cifra asszony az istállóban. Az ajka volt nagyon csodálatos. Vadúl, bolondul, kétségbeesetten csókra csucsorított . . .

AZ UJ HARANGOK.

Az öreg Kocsis Máté halálát két hónap óta hiába várták, pedig bizonyos volt, hogy az öregnek már kámpecz. Egyáltalában az egész kis falu zavarodott volt, nyugtalan, valami újtól, csodától várandós. Az emberek nem tudtak egyenes lélekkel, mint más-kor, dolgaik után látni, verejtékezni. Halkabb, gyávább volt a munka, a nyögés, a sóhaj, a káromkodás, még a szerelem is. Valami titkos, babonás döcczenőn fölborulhattak az együgyű, szegény, árva kis falusi lelkek. Holott orgonafák, már-már akácok is nyiladoztak s a gabona nagy göggel kihányta fejét a mezőkön. Mégse akart a maga rendjén menni semmi a kis zavarodott faluban. Kocsis Máténak már nem lehetett egy diónagyságú se a tüdeje s nem halt meg. A gépészék Lilije visszaküldte a jegygyűrűt a vőlegényének, mert ő — üzente — elmegy apáczának Szatmárra. A jegyző segédje egyszerre csak rémült boldogsággal vette észre, hogy őt alighanem kedveli a postamesternő, a ki elvált asszony s a legkívánatosabb menyecske volt a faluban. Békés házastársak szörnyű módon összekoczódtak, legényekkel kaczerkódtak nagyon erkölcsös asszonyok. Az emberek, a falusi emberek, a kiknek csak télen jut idejük az emlékezésre, most májusban emlékezettek. Mindenki zavargott, emlékezett, aggódott, esztelenkedett, korbácsolta, vérezte önlelkét.

A kálvinisták templomában, a kis, fehér toronyban, olyan harangocska lógott, mint egy nagyobb-fajta csengő. Szeles tavaszi vasárnapokon úgy széthordta fent a levegőben a kis harang hangját a szél, hogy az ötödik házban sem hallották. A pápista és oláh templomban két; sőt három harang is lármázott. Mondta is Barcsi Pál, a kálvinista kurátor, gyakran és búsan :

— Azért romlik ebben a mi falunkban minden, mert nem lehet hallani a harangot. Romlott is, valóban, a falú, de különösen elkoldusodtak s megfogyatkoztak a kálvinista magyarok. Elköltöztek, leszegényedtek, nem szaporodtak s már a templomba se szerettek járni, a kik még voltak.

Akadtt valaki, a kinek pénze volt s a ki nagy összeesküvést szőtt a falú ellen. Csak a papot avatta a tervébe és Barcsi Pált, a zsémbes kurátort. Két olyan nagy harangot vett a református templomnak; a melyet csak a kis fehér torony roskadás nélkül elbírt. De kikötötte, hogy ez titok maradjon az első, szép, váratlan harang-kondulásig.

Éjszakára hozták be a vasuti állomásról az új harangokat. Éjszakára vonták föl ügyes mesterek a toronyba. A falú, a nyugtalan, zavarodott falú népe nem sejtett semmit sem.

*

Reggel csak annyit láthatott, a kinek szerencsésen arra fordult a feje, hogy a toronyablakok nyitva vannak. De ez nem volt rendkívüli s az emberek nekimentek a napnak, úgy, mint tegnap. Az öreg Kocsis Máté épen nyolczadszor hívta el a gyermekeit, hogy nyolczadszor is javítson a végrendeletén. A gépészek Lilijének a vőlegénye egy alkalmas asszonyt küldött Lilihez, hogy gondolja meg a dol-

got. Neki revolvere van s ha Lili nem akar hozzá feleségül jönni, ő agyonlövi Lilit is, magát is. Lili azt üzenté, hogy ő már Krisztus menyasszonyának érzi magát s jöhet akármi. A segédjegyző délben találkozott a postamesternővel s a menyecske olyan el-lágyult volt, mint soha még :

— Jőjjön, nem bánom, délután hat órakor egyedül leszek.

Délben, a hól csak férj és feleség voltak együtt, veszekedtek. Mindenki átkozta a maga és a más életét. Mindenki fogadkozott, hogy valami nagyot, elszántat fog cselekedni s változtatni az életén.

Az összeesküvők pedig úgy határozták el, hogy este hét órakor meghuzatják az új harangokat.

Este hét órakor megálltak félpercze órák és szívek a falúban. Két harang kondult meg, két ismeretlen harang s hangjukkal szinte földöntötték a falút. Éhesek, zúgók, szépek, hatalmasak voltak; akárcsak a zilahi vagy a nagykárolyi tomlomé. Messze a mezőkön megriadtak a dolgozó emberek s nyargaltak be a falúba, mintha az ég muzsikált volna, a házakból kirohant, a kinek csak lába volt s az öregek sírtak, hogy itt a világ vége.

Kálvinisták, pápisták, oláhiok fordultak a templom felé, a kálvinista templom felé. Félóra, egy óra, vagy még több kellett, a míg a megértés szét-áradt, az emberek boldogan fogták el egymást, meg-indultan, könnyes szemekkel ujságolták :

— Ezek a mi harangjaink, a református tem-
plomé, most ajándékozták.

A postamesternő, éppen amikor csókra került volna a sor, meghallotta a harangokat és a hírt Jajgatni kezdvén, majdnem elájult s úgy kiabált.

hogy a segédjegyző, a ki szintén megriadt, menekült:

— Gyalázatos, hitvány ember, a becsületemet akarja elrabolni, takarodjék.

Este kilencz órakor a gépészek Lilije gyűrűstől együtt magához hivatá a volt vőlegényét. A kik egymásrâ haráguhtak, kibékültek, a kik rosszat terveltek, bűnbánóan eltemették a terveiket. Este féltízkor mégegyszer meghúzták az új harangokat. Kovács Máté boldogan nagyot, mélyet sóhajtott s meghalt. »Milyen szép harangok fognak szólni az én temetésemén.« S a kis falú népe dobogó szívvel, de víg örömmel s békésen aludt el.

JÉZUS FOG JÖNNI.

Náczi, a Lipótváros hisztériás és csenevész fiacskája, Ferencz páter bibliai magyarázatait hallgatta. Keresztelő Jánosról mesélt félelmesen gyönyörűeket a páter s a beteg képzelő masina vágatva megindult. Kis, terhelt, szomorú gyermek volt ez a Náczi és különös dolgok is történtek a palotában. Jött a püspök, kápolnát csináltak a vörös szalonból és ők reszketve letérdeltek. Apa, anya, Licu és ő, mind térdeltek lehajtott fejjel s a püspök vizet öntött fejükre aranyos csészeből. Sokan voltak ott, nagyon előkelők, orgona búgott s az emberek sírtak. Náczit megcsókolta a püspök s nyolcz éves, szép, sápadt homlokocskája azóta még sápadtabb. Náczi hallgat, szenved, kinosakat álmodik s Ferencz páter tanítja őt hittanra és bibliára. Csupa nehéz tömjén-füstben látja a palotát, az utcát, a várost, a világot Náczi. Ragyog ki a füstből a menyország s lobog a gyehenna: Jézus szállong s körülötte apró angyalok énekelnek. És most, hogy Keresztelő Jánosról beszélt neki Ferencz páter, Náczi reszketni kezd, mint akkor, a püspök előtt. Szabó János úrra gondol s forróan, biztosan, halálosan tudja, hogy Szabó úr az a Keresztelő.

Szabó János úrra gondol Náczi, Szabó úrra, a kit apa ki akar dobni. A szemüveges, a rossz ruhájú, titokzatos Szabó úrra, a ki neki a nevelője. A hogyan bejuthatott e palotába Szabó úr, már az is csoda volt. Heródes idejében próbálta volna csak ezt egy rontó-

bontó álmokat szövő tanárjelölt. De Szabó János úr mértéke is betelt már : nem sokáig járhat a palotába. Náczi ismeri a bűnök lajstromát s e bűnök miatt gondol áhitattal Szabó úrra. Hallgatja, hallgatja Ferencz pátert s egyre jobban ráül kis lelkére a biblia és istenfélelem szent köde. Nyilván, okoskodik áhitatos nagyot-gondolással Náczi, nyilván örök-életű a biblia. Ha volt valamikor Keresztelő János, az itt van talán most is. Az el-el fog jönni gyakorta még az emberek közé egyéb prófétákkal együtt. És ez a Szabó János úr csak az a János lehet.

Van Szabó János úrnak egy öreg anyja, a ki vak. Elsején annak küldi, ha kikapja az apa irodájában, mind a pénzt Szabó úr. Ő hozzá, Náczihoz, annyi szeretettel van, mint senki e házban. Még a számtan is gyönyörűség Náczinak, mert Szabó úr csöndesen és édesen beszél a csunya számokról. Olyan ember az, a kinek az álmunkat is elmondhatjuk. Szomorú arcza megmosolyodik, de nem kaczag ki bennünket. Nem a bűnökről és az erényről dörög keményen, mint Ferencz páter. A bibliát is másképpen tudja. A hogyan sokkal szebb, vigasztalóbb, a hogyan Náczi mindig ki tudja találni a történet folytatását. És azt szokta mondani, legyen jó az ember, bár a jó embert sok szomorúság éri. Utánunk jönnek az igaziak s akkor lesz szép a világ: Ezt mondja Szabó János úr s Náczi boldogan keresztet vet, bár nem érti Szabó úr szavait. De jó szavak, szép szavak Szabó úr szavai.

Mostanában sokszor beszél haraggal a családban Szabó úrról apa :

— Egy istentelen ember az, egy rossz katolikus. Megkérdeztem s azt mondta, hogy ő tíz év óta nem volt misén. De bezzog jár a szociálista gyűlésekre,

megtudtam. És írt egy számár füzetet az új nevelésről. Na, nem fogja az ő új nevelését az én gyermekeimen kipróbálni, a rongyos. Kidobom, elsejéig várok s kidobom.

Ez éjszaka azt álmodta Náczi, hogy Keresztelő Jánost elfogatta Heródes. Borzasztó álmom volt, mert Heródes arcza az apa arcza volt. Keresztelő Jánosról csak azt látta először, hogy szemüveges. Sikoltott álmában Náczi : Szabó úr. Ferenc páter egy korbáccsal állott Szabó úr mellett s valahányszor Heródes intett, rácsapott Szabó úrra. Két napig hideglelősen járt-kelt Náczi és sokat imákozott az imákból, melyekre Ferencz páter tanította. Szerette volna az álmát elmondani Szabó úrnak; de már a szemébe se mert nézni. Tudta, hogy Szabó urat, ezt a jószágosan jó Szabó urat ki fogják dobni s majd megszakadt a szomorú titoktól a Náczi kicsi szíve.

Pár nap mulva rémséges és durva dolgok történtek. Vacsoráztak s ott volt Ferencz páter is. Apa későbben érkezett, piros volt az arcza s úgy lépett, mintha valakinek a nyakán taposna. Egy levél volt a kezében. A levelet Liczu elé tartotta, a ki nagy és büszke kisasszony, majdnem tizenöt éves és nénje Náczinak.

— Te irtad ezt, kisasszony?

Liczu ijedten fölállott s szó nélkül a szőnyeghez vágta magát. Anya is elájult. Apa ordított. Ferencz páter doktorért szaladt. Náczi remegett egész testében. Hangosan imádkozott, mikor a nevelőnő ölébe fogta s bevitte a szobájába. Egész éjszakán láza volt és félrebeszél. Reggel megtudta, hogy Liczut elvitték a Mártha-nővérek zárdájába. Liczu levelet, szerelmes-levelet írt Szabó úrnak. Szabó úr elvitte a levelet apának s kérte, hogy vigyázzanak Liczura. De szo-

moruan és jóságosan, mint ő szokta, azt is kérte, ne cssék bántónása Liczunak. Ezt apától hallotta délben, a ki ismét dühöngött :

— Szerencse, hogy egy kis tisztesség még van ebben a Szabóban. Hogy megmutatta a levelet.

Náczi behunyta a szemét s úgy gondolt Szabó János úrra. És fényesnek látta a Szabó János fejét, mint a szenteké fényes.

Délután azonban nem jött Szabó János úr. Apa kidobta Szabó urat. Két nap múlva anya sírt. Apa nyugtalanul, remegve beszélt, mint egy gyermek, a ki bajba került. De ez is elmúlt. Náczi hallgatott s nem mert kérdezni semmit Szabó úrról. Pedig érezte, hogy Szabó úrral történt valami. Jött Ferencz páter a hittanórára. Jézus csodás gyermek-sége volt a lecke. Nem hallotta Náczi, mert kis beteg szíve nyugtalanul kalapált. Este megtudta a cselédektől, hogy Szabó urat holnap temetik. Kifogták a Dunából. Azt írta egy levélben, hogy őt, Náczit csókolja. Meghal, mert nincs kenyere s nem tud pénzt küldeni vak édesanyjának.

Náczi elájult igazán, nem mint Liczu. Három doktor is volt az ágyánál. Mikor először fölnézett, sikoltozni kezdett. Az apját látta, a ki Szabó urat kidobta. Ott állott apa Heródes-arczczal s Náczi lázban kiabált :

— Apa, apa, menj, te ölted meg.

Görcs fogta el testét Náczinak. Azután elcsöndesedett, pihegett. Tüzes, bibliai képek tánczoltak a Náczi szeme előtt. Siránkozóan, fenyegetően, csöndesen nyögte Náczi :

— Vigyázz, apa, most Jézus fog jönni. Nagyon, nagyon megbüntet téged.

NYOMORÉK TAR PISTA.

Ellátogatott országába minden ősszel Vadág grófja. Fáradtan és unottan utazott Párison át haza. Legutoljára talán Norvégiában bolyongott. Huszezer holdas volt az országa Vadág körül. Fehér fedeles kastélya állott neki itt ezer méterre a falutól.

Beteg arczú falú volt ez a Vadág. Szalmás kunyhóiban rongyos oláhok laktak. Őseiket a gróf szépapja hozta ide elüzdött magyar jobbágyok helyébe.

Tíz év óta magyarok is laktak Vadágon. Az Alföld menekültjei. Dohányt termeltek itt a hatalmas grófi birtokon. Mikor érkeztek, még magasan hordták a fejüket. Azóta megroskadtak ők is. Rongyosak és sápadtak, mint az oláhok. Félnek a bátor gondolattól is. Ha nagyot gondolnak : gyáván lehunyják a szemüket. Ki ne olvassa a vétket belőle valami grófi irnok. A halál vidékének látszik e vidék. Együgyü emberlakóit letarolja az év a kastély számára. Buja földjéből kitudja őket. És viruló nyárban a dús mezőn úgy verejtékeznek itt az emberek, mintha valami szomorú ország bűnösei volnának.

Egyébként pedig csendes volt a gróf országa. Az ökröknek szabad volt bögniök. A cséplőgépek is búghattak késő őszig. Csak az emberlárma volt tilos. És emberekből sohasem is kívánkozott ki itt a hangos hang. Öröm és harag elhagyta már őket régen.

De ősszel mindig fölzendült az ország. Uri társaságban vadat üzött a gróf. A falú csenevész népe hajtotta a gróf elé olykor a vadat. Ilyenkor megszinesedett a vidék. Az álmos, rongyos, petyhüdt emberek is élni látszottak. Mintha mindenkinek joga lett volna ilyenkor élni.

Esténként pedig világolt a fehér fedeles kastély. A gróf úr és barátai mulattak. A cselédség nem engedett közelbe jutni senkit.

Csak a leányoknak kellett ilyenkor besorakozniok. Minden embernövény vézna volt a gróf országában. De csodálatosan frissek és kemény húsúak maradtak a magyar kukás leányok. A dohányos emberek leányai. Ezekben még megőrződött az Alföld ereje és melege. Talán a leányaik vagy unokáik csenevészek lesznek.

Évek óta így volt ez szokásban. Az urak mulatására berendelték őszi vadászatokon a leányokat. Ajándékokat hoztak ki reggelenként a leányok s öreg szüleik örvendeztek.

Valamikor oláh leányokat rendeltek az urak. De ma már nem kellene az oláh leányok. Egyre silányabbak s rossz gyomruakká tette őket az inséges táplálkozás.

Legények is voltak a dohányosok között. Czingár, vékony pénzü, semmi legények. De néha magyar harag feszítette az oldalukat. Mintha valami nagy emlékezés szállta volna meg őket.

Hogy az urak elragadják sok estére az ő leányait, régen fájt már a legényeknek. De csak elsápadtak sokszor s szólni nem mertek. Sehogysem tudott egészen tisztán kiformalódni lelkükben az ő érzett nagy igazuk. Hogy jönnek ide büszke urak, kiké

minden földi jó s ráadásul elkívánják szegény kukás legények leendő feleségeit is.

Csak fehérék voltak a legények a vak és félszeg gerjedelem miatt. Bosszura meg éppen nem gondoltak. A leányokat nem merték vallasni. Vadászatok estéin dörmögve s korán feküdtek le.

Csak a legények csúfja virrasztott. Ezt a legényt Tar Pistának hívták. Nyomorék Tar Pistának. Huszonöt éves volt s olyan magas, mint egy nyolcz éves gyerek. Nyakatlan, rücskös arcú, béna balú, sánta lábú. Csak éppen, hogy mozgott szegény. Ő volt a többiek vidámsága. A nyomorultaknak a vidámsága: kegyetlenség. Nyomorék Tar Pista mintha azért született volna, hogy ezek az árnyemberek is nevéssenek néha valaki rovására.

Soha leány komolyan reá nem nézett nyomorék Tar Pistára. Soha még olyan messze nem esett a csókoktól férfiember, mint ő. Nem is remélte a csókokat Tar Pista. Pedig a vére talán a legszerelmesebb és legforróbb volt. Csunya testét meg akarta csufolni a szerelem is. Minden bolond vágyával beleköltözködött.

És Tar Pista, nyomorék Tar Pista tudta, hogy őt sohase fogja leány ajaka csókolni. És Tar Pista volt mégis az egyetlen legény, kinek ökölbe szorult a keze, ha őszzel vadászni jöttek az urak s este besorakoztatták a kastélyba a leányokat.

Összeszorult a keze s egy esté így beszélt a legényekhez:

— Hát ti magyar legények vagytok? A ti rózsáitok és mátkáitok a nagy urak prédája?

A legények kedvetlenül dohogtak. Nagyon haragudtak a nyomorékra s különös keserúséggel elmentek aludni.

A kastélyban muzsika szólt. Nyomorék Tar Pista egy este nem tudott lefeküdni. A parkon át bemászott a kastély udvarába. Óvatosan egy ablakig jutott a széles, rejtett tornáczon. Benézett az ablakon. Olyan szobába látott, hol vad orgia folyt. Akadt leány, a ki szepegve húzódott meg egy sarokban. Volt megrészegett leány, ki az urak tapsa mellett tánczolt. A cigányok húzták.

Nyomorék Tar Pista majdnem felördített. Egyik leány sem volt az övé. Tudta, hogy sohase lesz egyik sem az. És úgy érezte rongy testébe szorult kis, vad szívével mégis, hogy most ott benn őt gyálázzák. Az ő rongyos, átkozott fajtáját.

Egyik leány ki akart szaladni. Hiába nyitotta az ajtót. A gróf ugrott elébe nevetve s kulcsokat rázott :

— Maradj, babám, minden ajtó be van zárva.

Tar Pista lebukott az ablaknál s négykézláb iparkodott valamerre. A zsebét tapogatta. A kastélyban tudta a járást. Hátrakerült egy lépcsőhöz. Fölösont a lépcsőn s nyitva találta az ajtót. Pár perc alatt a padláson volt.

Éjfél volt s fölcsapott a láng. Rémült ordítózsok hallatszottak be a faluba : égett a kastély.

Az urak s a leányok alig tudtak kiszabadulni.

A legények is fölébredtek. A parkban meglették a nyomorék Tar Pistát. Félholtra verték s úgy vitték a halálra ijedt gróf elé :

— Ez volt, ez volt, méltóságos úr. Egész este átkozódott. Tessék a csendöröknek adni. Hadd rothadjon a tömlöczben ez a világ csúfja.

A KÉK ÁLOM.

Békességes Münchenben egyszer öt ember fölfedezte a kék álom szigetét. Ott az Isar partján csodálatos szigetek vannak. Sör és gyermekes derű önti körül e szigeteket. Ugy gondolom, sokan élhetnek ott a lélek Robinzonjai közül.

Ez öt ember az ember-sors egy rejtelmes tréfája folytán összeverődött. Egy földzúg emberei voltak egyébként. Amá mérgezett alakjaiból az emberi nemnek, kiket általában művészeknek neveznek. Ki festett közülök, ki csupán álmodott. Egy talán írt is és a muzsikát valamennyien szerették.

Ugy sejtem, hogy lényeges már elárulni: az ötnök kettője asszony volt. Az egyik olyan asszony, kit polgárian is asszonynak hívnak. Ura volt neki már és talán esete is. Elhagyta az urát és azt fogadta: a szerelmet szintén. Vástonra szánta minden jövő álmát és színekért lihegett.

A másik asszony leány volt még. Nagyon fehér és reszkető leány, az elsőnek rokona. Ez a leány, ez a szűz asszony pedig az ismeretlen szerelem elől menekült, melytől borzongott.

Higyjék el a szatirok, hogy élnek ilyen asszonyok. Ezek elfinomult embervirágok s ha többen volnának, szebb és illatosabb volna a föld.

A férfiakra úgy vélem, hogy idegbajosak lehetnek. Fiatalok mind a hárman, de olyanok, kiknek

már volt joguk álomszigeten kikötni. Itt hát, Münchenben, a kék álom szigetéig eveztek. Mindnyájan a nagy élet elől kívántak elrejtőzni. Valószínű, hogy a férfiak a nők elől is szöktek. Szándékosan fölbujtották magukban a művészt, hogy elnékülözhessek a szerelmet. Ez már régi és sokszor fölsült védekezése a gyöngébb és érzelmesebb férfifajtának. És mivel a férfiak nők elől szaladtak és férfiak elől a nők: találkozniok kellett. A nagy szerelmi harczban még a menekülés is a másik nemhez vezet.

Boldogság lakozott a kék álom szigetén. Minden gyöngédségét adta minden másiknak az öt ember mindegyike. És soha úgy még el nem aludt az a bestia, ki csókokat fal, mint az öt ember körében.

Tavaszhozta össze őket: az Isar partján vagy a nagy angol parkban együtt bolyongtak úgy alkonyatig. Nyáron együtt rándultak ki hűvös tájakra. Őszszel fölváltva itták egymással a teát és megosztották egymással az élet legszentebb, legfinomabb szomorúságát, mely bizonyos szíveknek olyan nagyon nagy édesség némely őszi órákban.

Szerették és biztatták egymást művészi, sokszor bús okoskodásaikban. Megérezték, melyik dalt kell kihívni halkan a zongorából, ha valamelyikük sóhajtott. A kék álom szigete csodálatos sziget volt. És München lelkének nincs kegyetlen áradása. Nem szakgatja meg a legfurcsább álom-szigeteket sem.

A tapasztaltabb asszony volt a legkékebb az öt ember kék szigetén. Valami új, szűz romantika papnőjeként árasztotta egész szép lényéből a tisztaságot és az áhitatot. Oh, igazán tiszták csak azok tudnak lenni, kik kóstolták már a vétket.

Szerelmes vágyak és csókok durvasága messze

kerülte így az öt ember szigetét. Szerették ők egymást, mintha megelevenedett kép avagy szobor voltak volna. Szerették egymást, miként az újfajta, fehér zenét, a csöndet, a tavaszt, a titkos némaságot avagy az őszi szomorúságot.

El nem készülődött a kék Isar tájáról egyikük sem, úgy érezték, hogy egy távozó gondolat is elmosná az ő álomszigetüket. És úgy érezték, hogy itt kell bevárniok nekik az elmulást, mely nem lesz szomorú. Összefogóznak ők öten, valamit énekelnek és ekkor csöndesen elsülyed velük a kék sziget.

Nem tudnám én megmondani, meddig élhettek volna ott ők együtt. Hiszen különös, de valóságos emberek voltak. Régen-régen elföldelték ők már ama legendát, hogy csók és vihar az élet. Mi másért is menekültek volna békességes Münchenbe? Ha el nem pusztít a lázam, ott búvok el majd egyszer én is. Utolsó napjaimat fölcsókoltatom a csöndességgel.

De a kék álom szigetét már nem fogom megtalálni. Az öt ember nyomát is hiába keresem majd. Bánatosan sietek s elmondom, mi történt.

Egy alkonyaton a tapasztaltabb és testesebb asszony az egyik férfiúval egyedül ült a szobájában. Talán éppen hóolvadás ideje volt. Mert csak a régi időkben s régi egészségű emberek vére tudott májusig várni. Ma már tél végén jönnek a veszedelmek a vérre.

Hallgattak az asszony és a férfiú. Világot nem gyujtottak és egymás arcát nem láthatták. Fejeikkel közeledtek tehát csöndesen egymáshoz. Talán mondani akartak egymásnak valamit. És a kissé már vak alkonyatban az arcaik összeérték. És ha képek lettek volna, akkor is megcsókolták volna egymást. Nem kivánták, nem akarták ezt a csókot, de

ajkaik meggyuladtak. Mert ők már ismerték a csókot s mert mindnyájunknak a multunk parancsol.

Megrémültek s mintha künn vihar indult volna. Az asszony halk sikoltással szaladt a lámpához, hogy fölcsavarja.

Éppen érkezett a másik asszony a másik két férfiúval. Ezek hárman nem láthattak semmit s mégis szokatlanul égett az arczuk. Csodát mondok : azt az egy vigyázatlan, véletlen csókot mindannyian kapták. És félelmes, szomorú volt már ez az este is. Fölébredt a múlt ajkaikon s elaltatott vérük lázon-gott. A férfiak az asszonyok ajkait lesték egész estén s az asszonyok borzongva hunyták le minden perczenben a szemeiket.

Békességes Münchenben, a kék Isar partján, szokatlan vihar-felhők tornyosodtak egy kis sziget fölé. A kék álom szigetét úgy tépte a szélvész, mintha csipke lett volna. Egy éjszaka az egyik férfiú megszökött az egyik asszonynyal. A másik asszonyért szörnyű harczba fogott a másik két férfiú. Egy asszony pedig, a csókra nem született, finom asszony, megszökött a két férfiú elől. De már magával vitte a fátumot, mely egy majd útjába kerülő harmadik férfiú birtokává teszi.

Egy csók megölte a kék álom szigetét. Az Isar partján, békességes Münchenben én majd hiába fogom e szigetet keresni s megyek, bizonyosan oda-megyek mégis.

A KÖLTŐ FIA.

A Tinódi-társaság tagjainak kellett volna összegyülniök a nagy, rossz levegőjű, hitvány butorú, gyér világú, kék szobában. Teremnek hívták kényeskedve, nagyzolva a Harmonia zenés kávéháznak ezt a hosszú, semmire se alkalmas oldalszobáját. Valóságos megváltás, mesebeli átok-zárak lepattantása volt, a mikor a Tinódi-társaság kimondta, hogy itt fog ezután gyűlésezni. Maga a kávéház, a Harmonia, is tekintélyt kapott, szétszállt a hír, hogy írók látogatják némely héten kétszer is. S jöttek, csakugyan némely héten kétszer is különös arczú, százféle divattal öltözködő, általában azonban nem nagyon vidám férfiak. A nagy, hosszú szobában, mely olyan volt, mint egy sorvadásos, nagyon magas, de lábáról leesett asszony, két lámpa égett csupán. A Tinódi-társaság tagjai között akadt húsz esztendőös legény is egy-kettő, de negyven-ötven évet taposott a többség. Ám mikor együtt voltak s a kék falak a két rongyos gázlámpától meghorkanva bámultak s vetettek reszkető árnyékokat, elszaladt az arczokról az évek külömbisége. Ezek az emberek, a Tinódi-társaság tagjai, itt, a reszkető homályban, a kék teremben mindig egymáshoz vénültek, hasonultak. Nem ment nehezen a dolog, mert többnyire savanyú, öregül szü-

letett, hamar ránczolódó arcú, vézna, sápadt valakik voltak mind. Fűtötte őket a láz, összekergette őket a szomorúan nyegle s látástalan ambíció, nagyon sokat vártak és akartak maguktól. Egymást megvetették, de jobbnak látták sokaságban ostromolni meg a sorsot, az eredményt, a dicsőséget, a sikert. Diák is volt közöttük, éhes ujságíró is, díjnok, magánhivatalnok, jómódú tőkepenész és szép fizetésű, szép rangú tisztviselő. Már évek óta bolondították, vadították egymást a Harmonia kék termében, verseket, drámákat, rapszodikus novellákat és regényeket írtak. Alig egynek-kettőnek sikerült néha-néha egy egy zúgfolyóiratot csípni, a hol előkelő írónak neveztek ki s kiadták az írását. Volt olyan is, a ki a napilapokig eljutott valami úton-módon s a Tinódi-társaság védnöke, egy erdélyi, alkoholista báró, már két tragédiáját játszatta színpadon. Sok pénzébe kerülhetett, mint a hogy ez a szomorú, kietlen, de lázas társaság sok pénzt tudott elkölteni. Valamennyiüknek jelent meg már könyvük s azután a heti gyűlések is sokba kerültek, de meg azután a kificzamodott, aránytalan igényű életek általában nagyon költségesek.

A Tinódi-társaság egyik programmpontja az lett volna, hogy a tagtársak irodalmi sikereit tapsokkal kísérik. De ők nem szerettek egymásnak tapsolni, megvetették egymást s nem is igen volt volna alkalmuk ünnepeket ülni. Ha valamely ügyes vagy szerencsés valaki vetődött a szerencsétlen flótások közé, az első siker után megugrott, elszaladt tőlük. S a kik a kék szobában rendszeren találkoztak, azok újra, megint és mindig a senyvedők népe voltak, a bús, irodalmi fantaszták, a keserves nihilisták és senkik népe. Legtöbbjük után család is nyögött, de

ők feledtek mindent s királyoknak érezték magukat, ha össze-összegyűlve egymást néma göggel lenézhatték. A kék szoba pedig csakugyan olyan volt, mint egy sorvadásos, nagyon magas, de lábáról leesett asszony. Mintha ez lett volna a Tinódi-társaság muzsája, egy asszony, a kit az imádóit-verte átok homályos, kísértetes kávéházi oldalteremmé változtatott. A kék szoba két lámpája sírni is tudott, néha valósággal sikongott a két gyöngé lángú lámpa s ilyenkor a Tinódisták szidták a pinczért. A pinczér, négy év óta ugyanaz, különféle italokat hordott be az irodalmi összejöveleteken s a kik nem szerettek inni, azok a szoba legsötétebb szegletében csöportosultak. Itt egy rossz, bomlott zongora állott s Wagnert, sőt újabban Debussyt és Strauszt játszotta kegyetlenül rajta egy Tinódista, a ki filozófiai költeményeket irogatott. A Tinódi-társaság ez estén nagyon gyatrán festett, még az öt elnök közül is csak a legutolsó al-elnök jelent meg csupán. Haragosan rázta meg a csengőjét s a társaság húsz megjelent tagja két perces mormogással törődött bele, hogy hallgatni kell. Szegény, öreg lelkű, lázas, kergült emberek nyugtalankodtak, mert ez estére be volt eleve jelentve egy ünnepi esemény. Egy esemény, mely a védnök, az erdélyi báró titka volt, a ki természetesen nem mert megjelenni, hanem csak levéllel ruházta át ezt a szép tervet a társaságra. Arról volt szó, hogy egy néhai nagy költő fiát megtalálták, omnibuszkocsis volt, miként villamos vasuti alkalmazott a Paul Verlaine fia.

Ez a szomorú, öreg, gyászosan forradalmi társaság nem szerette az eleveneket, de a halottakért akár máglyákat is gyújtott. S az erdélyi báró, a védnök ideája különösen tetszett, mert az omnibusz-kocsis

egyszerű ember, úgy-e nyilván. S ilyen ember nem nő senki nyakára, ha ünnepelni fogják, maga az eset regényes, különös, biztosan belekerül a lapokba is. De meg azután kegyeletes, nagyságos, irodalmi esemény is az, mely kiemeli az elfeledtségből egy régi poéta alakját. És demokrata cselekedet, ha aránylag és általában biztos kenyерű s tűrhető ruhájú emberek egy kocsist ünnepelnek. A haragos alelnök egyre szelidülőbb, halkabb és meghatottabb szavakban vázolta az este jelentőségét. Tizenegy óra van, az omnibusz-kocsis tizenkét órakor lesz szabad és nem sejt semmit. Három tagú küldöttség várja, mikor leszáll a bakról, hozza ide, közel van a Harmoniához az omnibusz végállomása. A Tinódisták kezdtek lelkesedni, melegedni, izzadni, lármázni s a kik értettek hozzá, inni. Az öreg, a régi pinczér nagy szánelommal, megértéssel és megbocsátással nézett el a Tinódi-társaság fölött. Néhányan, a szolidabbak, családi életet élők, elálmosodtak volna, ha nem izgatja őket a gondolat és a készülő esemény. Egy óra felé megérkeztek a költő fia és a küldöttség és zúgott az éljen a kék szobában. A kocsis nem rémült el, nem mutatott meghatott arcot, értelmes, bátor arczczal vizsgálta az embereket. Megette az ennivalót, megitta az innivalót, meghallgatta, a mit beszélnek. Minden Tinódista vágott ki egy kis szónoklatot s az omnibusz-kocsis türelmesen hallgatott. Csak négy óra felé, a mikor már majdnem mindenki leragadt szemekkel ült, szólalt meg az ünnepelt.

— Én az apámat négy éves koromban ismertem, hamar elpatkolt az öreg. Az édes anyám sokat beszélt róla, többet és mást, mint az urak ma este. Hát én ma is, mint tegnap, nagyon sajnálom szegény édes apámat. Köszönöm az uraknak az ételt és italt

és kívánom, hogy legyenek boldogabb emberek, mint az apám.

A szomszédos külön szobában vidéki urak mulattak s a Tinódi-társaság tagjai a Csicsóné bánatosan muzsikált muzsikája mellett mentek ki a kegyetlen reggelbe a költő fiával.

ELMULT A TEMETÉS.

Harmincz éves volt, egy évvel előbb temette el nagyszerű feleségét s most egy kis koporsóra borult rá sírás nélkül Enyingi Sándor. E kis koporsóba Enyingi Györgyike halott testecskéjét zárták, Enyingi Sándor egyetlen kis gyermekéét, ki elkiváncozott édes anyja után. Enyingi Sándor nem sírt, mert nem tudott s mert inkább meghalt volna, hogysem őt itt százan és százan sírni lássák. A nagyobb vidéki város, melyből épen elkészülőben volt, összegyűlt a Györgyike temetésén, hogy egyszerre gyászoljon is, szórakozzon is, búcsúzzon is. A pap, kálvinista pap, szép, palástos, öles, őszes férfiú, olyan beszédet akart tartani, melyet évekig is emlegessenek.

»Az Ur, a kit akkor se szabad vádolnunk, a mikor szörnyű és nekünk érthetetlen csapásokat bocsát ránk, megpróbálta ismét Enyingi Sándort. Most egy éve, hogy eltemettük a leánykája koporsójára boruló apának életpárját, szépséges, jóságos, félig-gyermek asszonyát. S hogy lehullott az ő fejének koronája, most ime lehervadt a vigasztaló, gyönyörű virágbimbó is, melyet szíve fölött őrzött féltő és forró szeretettel. Óh, az Ur szent, titkos vegyítéssel méri számunkra az életet s az élet adományait, de hinnünk kell, hogy szeretetből s javunkra küldi el hozzánk a fájdalokat is. Ime a még úgyszólván ifjú ember, kinek nevét már ez ország határain túl is

ismerik s a ki e városnak egyik büszkesége. Ime, ez ifjú tudós, a kire sürgősen vár az ország fővárosában az egyetemi tudomány egyik legdíszesebb katedrája. Szegény, egyszerű emberek gyermeke, a kiről már diákkora sejtette, hogy a küldetéses emberek ragyogó, harcos életét fogja megharcolni.»

Enyingi Sándor majdnem süketen karolta jobb karjával, meghajoltan, a kicsi koporsót, zsebkendős baljával könytelen, sápadt arcát takargatta. Egy-egy szó sujtotta csak fejbe, de ez se fájt, sőt egy-egy pillanatra már-már dolgozni akart az ő mindig kritikus agya. Igazságosan már-már majdnem megállapította, hogy a pap ezúttal emberien, sőt majdnem tudományosan beszél és ő hozzá akar mindennek előtt és fölött szólni. Nem akarja okvetlenül, hogy megrikatásra könnyen hajlandó asszony gyászolók hangosan, udvariasan, szépen kisírnák magukat. De ilyen megállapításainak legvégére mégse tudott eljutni Enyingi Sándor, fáradt balkeze is leesett a koporsóra, most már arca is odasimult és a pap beszélt tovább.

»Egyszerű szülei még élnek Enyingi Sándornak s itt vannak ők is a drága, kis halott koporsója mellett, de az ő szivükbe talán hamarabb fog szállni enyhülés, mint fiúkéba. Mert az ő boldogságuk még mindig nagy : az ő vérük, gyermekük ragyogva tört ki az ő homályos, szegényes házukból. És az ő Sándoruk még épen hogy a férfikor küszöbén áll, erőben, hírben, becsületben s mint vallásos emberek, ők tudják jól, hogy az Ur ki tudja pótolni, a mely hiányosságok sorvasztják a szívet. Az idő, mely Istennek legnagyobb műve és orvossága, elveszi a fájdalmakat, elhozza a szív új virulását. És adni fog az ő fioknak asszony helyett asszonyt, kit szeretni fog,

gyermek helyett gyermeket, kiben gyönyörűsége lesz.»

És mindig bővebben, bátrabban, érczesebben ömlött a pap szava, beszédje s végül már szinte himnusi lett, a mikor az új élethez, az új, dicső föladatakhoz lelkesedve küldte a leánykája koporsóját karoló apát. Azután imádság következett, ének és Enyingi Sándor karjaiból kiszakították az Enyingi Györgyike koporsóját s vitték. A temetőben már emelt fővel, de egy kicsit talán még sápadtabban állott a kis sírgödör szélén Enyingi Sándor s azután kocsiba ült egyedül. Öreg édes apjától, anyjától, a rokonoktól, a barátoktól, a paptól, senkitől se búcsúzott. Néhány nap múlva elhagyja ezt a várost s úgy érezte, hogy két halottján kívül nem is igen marad itt neki más senkije. Az apját, az anyját izléssel, okossággal, szinte önmagát kényszerítve szerette, de e két öreg ember már régen nem volt fontos az életében. Az öreg tímár s felesége, az öreg asszony, a ki diák-gyerekekre mosott, olyanok lettek számára, mint a megfagyott gyermekkori emlékek. Néha viaskodott magával, átkozta magát Enyingi Sándor, hogy ő rossz ember, szívtelen ember, de kritikus agya ilyenkor is győzött. Ő nem tehet arról, hogy küldetése volt s hogy a szegény, kevés munkájú tímár-apa kis udvara után egy teljességes, széles világ várt rá. Az apja és az anyja úgy se értenek semmi mást az ő életéből, mint hogy pénzt tud nekik adni, uri házat tart, most Budapestre viszik s a főispán is tisztelettel beszél vele. És ez az egész város is csak annyira ismeri őt, mint a legtávolabb élő idegent, csak annyira ismeri, a mennyit a lokalpatriotizmus javára izetlen ujsághirekből kiszedett.

De, de, a pap néhány erősebb szava csendült

vissza az Enyingi Sándor fülébe s a robogó kocsi ingerelte erős, de a napokban nagyon megrángatott idegeit. Szerette a feleségét, de igazán nem tudta megmutatni neki, hogy szereti, mert írni kellett, dolgozni, sietni. Mindig azt remélte: majd, ha célhoz jut, több nyugalomhoz, több ideje lesz a gyöngédségre és szeretetre is. És a kis leány, a ki egy évig árván, egy rideg nevelőnővel élt, nem is az apja mellett, csak a közelében, vajjon nem-e szerencsétlenség miatt hagyta most itt az ő tudós és csak önmagáért élő apját? Kezdték megmélyülni Enyingi Sándor lelkében a gyászbeszéd némely szavai s az erős Enyingi Sándor nagyon gyáván lépett ki a kocsiból. Még a nevelőnővel beszélt és az öreg gazdaszonnynyal szégyenkezve, mert azok mindaketten még mindig sírtak. Györgyikét sírátták. Eszébe jutott, hogy ő nem is tudja, milyen volt az ő kis leányának gyors elbúcsúzkodása, hirtelen halála s mik voltak az utolsó szavai.

A két nő sírva, de hidegen, majdnem haraggal válaszolt az idétlen, önmagukat szégyenleni látszó kérdésekre.

— Engem nem akart látni, amikor Budapesten voltam s a mikor talán legválságosabb állapotban volt, az én kis drágám?

— Az édes anyját emlegette mindig, — vallotta szárazon a nevelőnő — s azt kérdezte sírva, hogy biztosan találkozni fog-e velem?

— Azt is nyögte, — tette hozzá az öreg gazdaszonna, — mondjuk meg az apukának, hogy ő nem volt rossz kis leány és egy verset tanult az apuka születésnapjára.

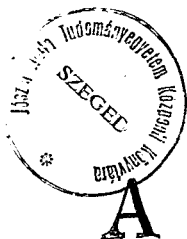
Enyingi Sándor hallgatta-hallgatta a válaszokat s mintha csak önmagával kívánna kegyetlenkedni,

mindenfélét megkérdezt még. S mint más embert a sírás, őt ez könnyítette meg s ezután már ismét tudott elmélkedni és megállapítani. Mint hirtelen déresés, az esett az agyára, lelkére, hogy nagyon alacsonyról nagyon magasba került embernek így kell lakolnia. Eltűnik mellőle a legszebb feleség, nem kívánja az életet, melyet tőle nyert, a legaranyosabb gyermek se. De azt is rögtön megállapította, hogy család nélkül, feleség nélkül s a gyermeknek legalább reménysége nélkül nem élhet. Ezt is az alacsony sorsból és sorból hozta, talán babona, de így van s nem tehet róla. Látta előre, hogy megint meg fog házasodni, megborzongott, hogy ez a házasság is csak idejut, mint ez, az első. De Budapestre gondolt végül, hogy fog először előadást tartani, kiket kell még meghódítani, mely versenytársakat kell még leverni? S este oly szépen aludt el Enyingi Sándor, mintha nem ebből a házból vittek volna ki egy év előtt egy nagyszerű asszonyt s a mai napon egy édes, kis, szomorú, halott leánykát.

TARTALOM.

	Oldal
A tizmillió Kleopátra	3
Péter gróf története.....	9
Abd-el-Kader	15
Fiak az apjuknál	21
Két tanár úr	27
Az idegen flu	33
Az új harangok	38
Jézus fog jönni	42
Nyomorék Tar Pista	46
A kék álom	50
A költő fia	54
Elmúlt a temetés	59

91694